Palestyna i Bliski Wschód

czasopismo poświęcone sprawom gospodarczym
Palestyny i Bliskiego Wschodu
Komitet Redakcyjny:
Leon Lewite Józef Thon

Rok VII Warszawa, kwiecień 1938 Nr 4.

TREŚĆ NUMERU:

Inż. JÓZEF THON

POLSKO-PALESTYŃSKA WYMIANA TOWARÓW W ROKU 1937

Zwierciadłem sytuacji gospodarczej Palestyny jest jej bilans handlowy, obrazujący w stopniu znacznie wyższym niż w wielu innych krajach wahania koniunkturalne. Wprawdzie nawet okresy największej dekoniunktury, silnego kryzysu gospodarczego i depresji ekonomicznej wykazują jako zjawisko stałe olbrzymie, jak na liczbę mieszkańców Palestyny i niedostatecznie jeszcze ugruntowane jej gospodarstwo narodowe, ujemne saldo bilansu handlowego, jednak poważne wahania szczególnie po stronie importu, dochodzące do kilkudziesięciu procent rocznie, są najlepszym wskaźnikiem wewnętrznych trudności gospodarczych.

Tym samym regułom i normom podlegają — rzecz jasna — stosunki handlowe Palestyny z Polską. W niniejszym artykule postaramy się zanalizować w zwięzłym skrócie główne znamiona charakteryzujące ich rozwój w roku ubiegłym na tle rozwoju wzajemnych stosunków gospodarczych między obu krajami w ostatnich latach.

Tabela I.

Obroty handlowe z Palestyną w latach 1933—1937

Rok	Eksport	Import	Saldo
	w milionach złotych		
1933	5,7	0,6	+ 5,1
1934	9,1	1,1	+ 8,1
1935	14,4	4,0	+ 10,4
1936	6,8	6,1	+ 0,7
1937	9,5	6,3	+ 3,2
Razem	45,5	18,1	27,4 milj. zł.

Rok 1937 stanowi, o ile chodzi o eksport z Polski do Palestyny, poważny zwrot ku lepszemu. Po przejściowym załamaniu się eksportu w r. 1936, kiedy w stosunku do roku 1935 zaznaczył się spadek o 52,7%, mamy w r. 1937 do zanotowania wybitny wzrost tegoż eksportu, wynoszący dokładnie 40%, w cyfrach bezwzględnych 2,7 miliona zł. Eksport ogólny z obszaru Rzplitej Polskiej wzrósł w roku ubiegłym z 1.026 mil. zł. do 1.196 mil. zł., czyli o 16%, wynika zatem z tego, że wzrost eksportu do Palestyny był nieproporcjonalnie większy, aniżeli ogólny wzrost eksportu.

Stąd wniosek, że sytuacja gospodarcza Palestyny pozwoliła na przyjęcie większej ilości importu, aniżeli w r. 1936. Faktycznie też import Palestyny zwiększył się w roku sprawozdawczym o 14%, z czego wynika, że, i z tej strony rzecz analizując, Polska partycypowała w ogólnym imporcie Palestyny w o wiele wyższym stopniu, niż poprzednio.

Import z Palestyny wzrósł w roku sprawozdawczym nieznacznie, bo z 6,1 miliona na 6,3 miliona zł. Wzrost wynosił dokładnie 3,8%, czyli praktycznie biorąc, wysokość importu pozostała na tym samym poziomie. Należy jednak dodać, że import mógł być znacznie większy, gdy uwzględnimy przyznane, a częściowo niewykorzystane kontyngenty przywozowe, szczególnie na owoce cytrusowe, co było wynikiem złego stanu, w jakim owoce te nadchodziły do Gdyni, szczególnie w drugiej połowie sezonu importowego (wiosna 1937).

Tabela II.

Miesięczne obroty w latach 1934—1937

	Import				Eksport			
	1934	1935	1936	1937	1934	1935	1936	1937
	w tysiącach złotych							
Styczeń	136	405	1,238	682	795	969	653	737
Luty	130	707	1,360	864	570	668	721	831
Marzec	204	777	1,529	1,099	1,126	910	537	1,081
Kwiecień	128	854	698	1,626	1,139	896	398	547
Maj	135	173	582	717	503	873	533	518
Czerwiec	47	81	36	40	580	1,149	451	613
Lipiec	28	75	43	15	730	1,790	286	910
Sierpień	50	68	58	185	570	1,631	391	992
Wrzesień	39	116	44	168	741	2,078	527	811
Październik	7	64	71	87	777	1,541	699	639
Listopad	47	47	40	120	787	904	846	886
Grudzień	102	659	387	716	750	730	761	957
Razem	1,053	4,025	6,086	6,319	9,068	14,408	6,803	9,522

W wyniku zmian w wysokości eksportu i importu, zmieniło się bardzo poważnie saldo polsko-palestyńskiego bilansu handlowego. Wynosiło ono w roku 1937 3,2 miliona zł., czyli wzrosło w stosunku do roku 1936 o 450%! Jak z tabeli I. wynika, Polska ma stałe saldo dodatnie w obrotach handlowych z Palestyną; wynosiło ono w ciągu ostatniego pięciolecia 27,4 miliona zł. Jest to najlepszy dowód, jak poważną rolę odgrywa Palestyna— co konkretnie oznacza: żydowskie gospodarstwo narodowe w Palestynie —

zarówno w bilansie handlowym Polski, jak i w ogóle w całym szeregu gałęzi życia gospodarczego o pierwszorzędnej doniosłości. Wprawdzie rok 1937 nie przyniósł rekordowego eksportu, jaki zaznaczył się w roku 1935, ale nie należy zapomnieć, że mimo wszystko był to rok ciężkich zmagań politycznych i gospodarczych w Palestynie, a, co najważniejsze, rok zmniejszonej emigracji do Palestyny, zmniejszonych w wyniku tego inwestycyj i zahamowanej konsumcji. Niemniej jednak analiza cyfr handlu polsko-palestyńskiego w ostatnim roku, szczególnie zaś w łączności z ostatnim pięcioleciem i na jego tle, wykazuje, jak ważną rolę odgrywa ten stosunkowo niewielki odcinek polskiego handlu zagranicznego.

Tabela III.

Przywóz głównych artykułów z Palestyny do Polski w latach 1934—1937.

Artykuły	1934	1935	1936	1937
	w tysiącach złotych			
Pomarańcze	269	3,216	5,179	4,932
Grejpfruty	454	199	194	375
Cytryny	4	9	86	27
Kasza gryczana	—	—	—	5
Owoce i jagody południowe	7	8	7	11
Liście rytualne	—	—	—	4
Nasiona sezamu	46	—	25	84
Jelita surowe i solone	—	—	9	—
Oliwa jadalna	120	182	121	53
Miąższ i soki owocowe	5	5	4	—
Miód pszczeli	—	—	—	5
Koniak i wino	37	37	38	59
Brom	—	3	9	4
Chlorek magnezu	—	—	4	—
Skóry bydlęce	22	242	171	91
Futra baranie	—	—	—	66
Szmaty	—	24	49	8
Książki i broszury	13	35	11	36
Przewijarki	—	—	—	3
Metale nieszlachetne	—	6	31	—
Żelastwo	—	—	—	412
Zęby sztuczne	43	31	122	125
Nożyki do maszynek do golenia	—	—	—	2

Tabela IV.

Wywóz głównych artykułów z Polski do Palestyny w latach 1934—1937.

Artykuły	1934	1935	1936	1937
	w tysiącach złotych			
Żyto	18	178	469	236
Groch	—	—	—	13
Mąka żytnia	217	257	205	380
Fasola	—	—	—	64
Kasza gryczana	25	16	35	62
Słód	56	—	—	6
Grzyby suszone	11	13	16	8
Jabłka świeże	—	16	—	—
Jaja	20	93	78	—
Masło	1	32	284	872
Sery	56	73	40	20
Konie	—	14	—	—
Bydło rogate	—	597	36	72
Wiklina	—	—	—	38
Kury	—	469	—	48
Karbid	-	—	—	58
Cement	41	50	17	—
Węgiel drzewny	—	—	—	15
Grzyby solone, marynowane	—	17	10	2
Szynki, polędwica, wieprzowina	8	55	38	25
Konserwy mięsne	1	35	136	21
Konserwy rybne	19	21	6	13
Cukier	—	397	59	—
Drożdże prasowane	12	13	24	26
Farmaceutyczne przetwory	5	34	35	37
Biel cynkowa	10	50	17	5
Lakiery olejne i litopon	49	—	—	9
Kosmetyki	9	9	8	4
Klej, żelatyna, kity	20	8	—	1
Skóry	11	4	4	20
Skóry futrzane	—	—	—	10
Rękawiczki	15	20	11	21
Przędza z jedwabiu sztucznego	40	—	—	—
Tkaniny z jedwabiu sztucznego	9	12	—	—
Tkaniny jedwabne	—	—	—	9
Przędza wełniana	15	48	—	6
Tkaniny wełniane	316	362	84	212

Artykuły	1934	1935	1936	1937
	w tysiącach złotych			
Tkaniny półwełniane	25	6	—	—
Przędza jutowa	—	—	14	15
Przędza bawełniana	19	25	—	1
Tkaniny bawełniane	468	346	160	245
Welwety, aksamity, plusze	—	16	—	1
Przędza lniana	—	—	—	13
Firanki, materie firankowe	1	10	4	—
Tkaniny jutowe	—	—	—	11
Wojłoki	4	10	6	—
Wyroby dziane	—	—	—	8
Liny, powrozy	30	—	—	9
Cerata, tkaniny olejne	20	25	9	7
Materiały i wyr. dziane, bawełniane	33	27	—	—
Materiały i wyr. dziane, wełniane	11	10	—	—
Bielizna, odzież, konfekcja	329	89	21	14
Kalosze, śniegowce	32	99	—	15
Żerdzie, drągi, tyki, kopalniaki	83	114	39	—
Belki, bale, kantówki sosn., jodł.	599	462	90	363
Belki, bale, kantówki dębowe	8	11	—	—
Deski, łaty sosn., jodł., świerk. niehebl.	378	1,007	266	330
Deski i łaty bukowe, dębowe, jesion.	15	18	—	6
Deszczułki do opakowań	580	2.806	1,808	3.027
Słupy i maszty impregnowane	—	—	—	13
Podkłady kolejowe nienas. i nasyc.	6	77	115	66
Słupy teletechniczne	—	—	—	34
Deszczułki posadzkowe	39	40	—	—
Dykty	1,039	1,306	888	983
Komplety skrzynkowe z dykt	—	111	29	—
Meble gięte i ich części	533	1,005	168	48
Wyroby koszykarskie	19	28	11	8
Tektura, papier, karton	101	230	140	107
Książki	89	93	74	40
Przybory sanitarne	71	83	14	19
Materiały do szlifowania	—	—	—	19
Naczynia fajansowe	42	31	—	2
Szkło, wyroby szklane	169	128	53	41
Żelazo, stal, walcowane	73	1,057	302	734
Blacha żelazna	382	185	—	32
Rury i kształtki żeliwne	138	111	—	7

/ rtykuły	1934	1935	1936	1937
	w tysiącach złotych			
Wanny żeliwne	131	148	43	8
Zlewy, płucznie, umywalnie	221	45	—	17
Drut żelazny, stalowy	189	277	94	232
Rury i łączniki żelazne	1,111	462	124	153
Naczynia blaszane, emaliowane	68	22	59	20
Cynk w blachach i płytach	45	39	8	—
Wyroby z blachy cynkowej	6	11	—	8
Wyroby z nieszlachetnych metali	7	29	5	6
Czcionki, stereotypy itp.	79	43	15	9
Okucia budowlane	5	23	8	11
Kłódki, zamki z kluczami	2	25	14	3
Tubki	—	—	—	28
Noże, widelce, stalowe, żelazne	16	27	16	—
Wyroby nożownicze	12	6	6	17
Kotły, maszyny, aparaty i części	219	294	29	95
Samochody osobowe, ciężarowe	7	11	—	—
Samoloty i szybowce	—	—	36	105
Wózki do wożenia dzieci	7	11	7	—
Płyty gramofonowe	—	27	12	11
Wstęgi kinematograficzne	2	6	12	2
Kapelusze, czapki	13	26	5	2
Guziki, spinki, zatrzaski	2	16	9	7
Przybory piśmienne	13	12	5	—
Wyroby ze srebra	18	12	—	1
Żarówki	—	—	—	11

W pierwszym więc rzędzie należy zwrócić uwagę na fakt, że eksport do Palestyny przekracza o 50% wysokość importu. W roku 1936 nadwyżka ta wynosiła zaledwie 11,7%. W dalszym ciągu należy sobie uprzytomnić fakt, że bilans polskiego handlu zagranicznego w roku ubiegłym był poraz pierwszy od długiego szeregu lat ujemny, przy czym saldo ujemne wynosiło 59 milionów zł. Rola handlu z Palestyną tym bardziej uzewnętrzni się, jeśli obliczymy udział obrotów handlowych polsko-palestyńskich w ostatnim pięcioleciu, w ogólnych obrotach handlowych Polski. Udział ten wynosił zaledwie 0,6%, podczas gdy udział dodatniego salda handlu z Palestyną w ogólnym saldzie dodatnim polskiego handlu zagranicznego wynosił 8%, czyli był trzynastokrotnie wyższy. Stałość tego zjawiska jest na tyle charakterystyczna, że można ją przyjąć, jako jedną z istotnych cech handlu polsko-palestyńskiego.

Z tabeli II, ilustrującej handel polsko-palestyński w ostatnich czterech latach wedle poszczególnych miesięcy, ponownie możemy stwierdzić wybitną sezonowość importu Polski z Palestyny przy równomiernym rozłożeniu eksportu. Sezonowość importu jest wynikiem faktu, że główną część jego stanowią owoce cytrusowe, przywożone do Polski w miesiącach od grudnia do maja. W okresie tym przywieziono łącznie 90% całego importu, podczas gdy w drugim półroczu (czerwiec—listopad) przywieziono zaledwie 10% całego importu.

Przytoczone powyżej tabele (III i IV), ilustrujące szczegółowo strukturę importu i eksportu, będą przedmiotem osobnych rozważań. W tym miesiącu pragniemy zwrócić uwagę na to, że zawierają one zasadniczo, jeśli chodzi o import, tylko te grupy towarów, których przywieziono do Polski przynajmniej w jednym roku z okresu statystycznego za więcej niż 3 tysiące zł., zaś, jeśli chodzi o eksport, w wysokości conajmniej 10 tysięcy zł.

ROZWOJ PRODUKCJI PRZEMYSŁOWEJ W PALESTYNIE

Jedną z najważniejszych gałęzi produkcji palestyńskiej stanowi produkcja przemysłowa. Rozwojowi przemysłu palestyńskiego poświęcony jest artykuł znanego ekonomisty i statystyka palestyńskiego, dr. A. Michaelisa, zamieszczony w jednym z czasopism, który przytaczamy poniżej.

(g. n.) Przemysł palestyński jest tą gałęzią produkcji, która zależna jest najbardziej od zewnętrznych czynników i od depresji. Działają tu w pierwszym rzędzie słabe podstawy finansowe średnich i małych przedsiębiorstw przemysłowych. Częściowo przedsiębiorstwa te odrazu założone zostały z zbyt małym kapitałem, częściowo zaś koszty inwestycji i założenia przedsiębiorstwa kalkulowały się wyżej, aniżeli to było przewidziane. Pomijając powyższe trudności finansowe, które Jiszuw stara się usunąć bądź to przy pomocy instytucyj narodowych, bądź przez konsolidację kredytów Anglo-Palestine Banku i podwyższenia kapitałów Banku Przemysłowego, należy również wziąć pod uwagę, że skurczył się mniej lub więcej volumen produkcji przemysłowej. Jednakowoż są to wszystko tylko surowe przypuszczenia i obliczenia. Według tych obliczeń wartość produkcji przemysłu żydowskiego, która według cenzusu Agencji Żydowskiej z r. 1933 wynosiła 5,35 miliona funtów, w okresie prosperity osiągnęła maksymalną wysokość 8—8½ miliona funta, pod działaniem jednak depresji, z której ucierpiały

niewspółmiernie niektóre gałęzie przemysłu, wartość ta spadła przeciętnie o ca. 10%. Tym ciekawszy jest przeprowadzony przez Agencję Żydowską w sierpniu 1937 r. cenzus przemysłowy, który został obecnie w prowizorycznej formie opublikowany. Według tych cyfr wynosi roczna wartość produkcji przemysłu żydowskiego ŁP. 9,06 miliona. Ponieważ w czasie od 1933 r. nie były przeprowadzone żadne obliczenia, nie można twierdzić z całą stanowczością, że volumen produkcji osiągnął przed okresem depresji wyższy poziom i w jakim stopniu obniżył się on w ostatnim okresie. Można jednak twierdzić, że nawet w okresie najwyższej prosperity wartość produkcji przemysłowej nie przekroczyła 9 milionów funtów rocznie. Oczywiście, cały szereg gałęzi przemysłu bezsprzecznie ucierpiał, przede wszystkim zaś te gałęzie, które stoją w bezpośredniej zależności od budownictwa lub też zbędnych artykułów konsumcji, których zbyt ucierpiał z powodu ograniczenia siły nabywczej. Okazuje się jednakże, że te straty zostały skompensowane może jeszcze w wyższym stopniu przez powiększenie się zbytu innych gałęzi przemysłu, które nie bacząc na depresję znajdują się w stadium ciągłego rozwoju i umożliwiają powiększenie eksportu.

WYNIKI OBLICZEŃ.

Co się tyczy najnowszych obliczeń Agencji Żydowskiej, dają one z jednej strony przegląd obecnej struktury przemysłowej, z drugiej zaś, przez

	Ilość przedsiębiorstw		Zatrudnieni robotnicy		Wartość produkcji w 1000 ŁP.		Inwestycje kapitałów w 1000 ŁP.	
	1937	(1933)	1937	(1933)	1937	(1933)	1937	(1933)
Produkty spożywcze	480	400	3,480	2,634	2,300	1,047	1,850	887
Odzież	1,290	711	3,460	2,282	540	375	290	120
Wyroby drzewne	760	447	2,980	2,462	810	536	500	205
Metalowe	690	630	2,760	2,934	790	672	740	444
Maszyny	500	—	1,150	—	300	—	250	—
Kamień i cement	300	156	2,430	2,703	1,060	1,085	1,820	817
Druk i papier	450	239	2,390	1,466	580	246	600	218
Skóry	770	450	1,790	1,311	410	261	200	97
Włókiennicze wyroby	120	76	1,300	1,182	380	259	430	232
Chemiczne "	100	51	730	1,122	720	471	1,040	842
Elektryczne "	140	40	540	545	140	257	120	1,526
T-wa koncesjonowane*)	—	—	2,430	—	750	—	4,530	—
Różne	700	287	1,810	954	280	143	330	83
Ogółem	6,300	3,388	27,300	19,595	9,060	5,352	12,700	5,371

*) Palestine Electric Corporation i Palestine Potash Ltd.

przeprowadzenie porównania z odpowiednimi cyframi z r. 1933, dają one równocześnie bilans rozwoju przemysłu od roku 1933 do 1937, które to lata obejmują zarówno okres prosperity jak i depresji.

Największy rozwój w stosunku do r. 1933 wykazują zarówno pod względem ilości zatrudnionych sił roboczych jak i wartości produkcji przemysł spożywczy, odzieżowy, drukarski i papierniczy, a więc przemysły konsumcyjne w pierwszym rzędzie. Jeżeli przemysł kamieniarski i cementowy pomimo powiększenia w dwójnasób kapitału inwestycyjnego oraz ilości przedsiębiorstw wykazuje spadek siły roboczej oraz wartości produkcji, jest to wynikiem zależności danego przemysłu od budownictwa, a więc od depresji. To samo odnosi się w pewnym stopniu do przemysłu drzewnego i metalowego, które przy silnym powiększeniu kapitałów inwestycyjnych wykazują bardzo słaby rozwój sił roboczych i wartości produkcji. Bardzo dobrze rozwinęły się chemiczny i elektryczny przemysł łącznie z obu przedsiębiorstwami koncesjonowanymi, które w r. 1937 są specyfikowane osobno. Inwestycja kapitałów, ilość zatrudnionych oraz wartość produkcji powiększyły się dwukrotnie. Jeżeli w cyfrach bezwzględnych inwestycje kapitałów powiększyły w o wiele większym stopniu stopniu aniżeli ilość zatrudnionych i wartość produkcji, tłumaczy się to bardzo wysokimi inwestycjami przeprowadzonymi przez Palestine Electric Corporation i Palestine Potash Co., które w ostatnich latach rozszerzyły znacznie swoje sieci elektryczne oraz prace nad Morzem Martwym. Zresztą, niewspółmierne powiększenie inwestycyj w stosunku do produkcji w wielu wypadkach tłumaczy się również i tym, że brano pod uwagę rynki i możliwości rozwoju, które z powodu depresji nie zostały zrealizowane. Przy dalszym rozwoju gospodarczym może przemysł ten na zasadzie obecnych inwestycyj znacznie powiększyć ilość zatrudnionych i wartość swej produkcji.

ROZWÓJ EKSPORTU.

W związku z rozwojem wartości produkcji przemysłowej należy zwrócić uwagę na rozwój eksportu tego przemysłu, który stale wzrasta w ostatnich latach. Surowe cyfry statystyki handlu dają niepełny obraz rozwoju eksportu produktów przemysłowych, ponieważ produkty najważniejszego przemysłu Palestyny, przemysłu spożywczego, umieszcza statystycznie nie pod rubrykę towarów przemysłowych, lecz w grupie produktów rolnych. O ile się przeniesie produkty przemysłu spożywczego z grupy produktów rolnych i zaliczy się je do grupy przemysłowej, okaże się, że eksport produktów przemysłowych osiągnął w ostatnim roku cyfrę blisko 1 milion funtów, podczas gdy w roku 1933 odpowiednia cyfra wynosiła ŁP. 165.000. Od roku 1933 wzrósł więc eksport produktów przemysłowych.

który pomijając nieliczne produkty (z wyjątkiem mydła do prania) jest przemysłem żydowskim i wynosi około 10% wartości produkcji, o 0,8 miliona funtów. Jak to widać z poniższej tabeli eksport produktów przemysłowych w obu ostatnich latach depresji wykazał znaczny wzrost:

PRODUKTY PRZEMYSŁU SPOŻYWCZEGO.

	1937	1936	1935
	w tysiącach	funtów	pal.
Oliwa jadalna	203	77	57
Ryż polerowany	58	4	—
Makuchy	38	2	10
Czekolada, cukry	26	16	8
Soki owocowe, marmelady	11	10	9
Wino, koniaki	21	23	21
Esencje i in.	17	5	5
	374	137	110

INNE PRODUKTY PRZEMYSŁOWE.

	1937	1936	1935
Wyroby żelazne i metalowe	20	13	7
Wyroby włókiennicze	59	25	10
Odzież	44	55	74
Potas	175	133	80
Brom	48	35	19
Inne chemikalia, eter, oleje, kosmetyka, mydło toaletowe	23	23	11
Mydło do prania	74	52	78
Wyroby drukarskie i papiernicze	38	13	15
Zęby sztuczne	34	32	34
Inne produkty przemysłowe	50	36	43
Eksport przemysłowy	939	554	481

Z cyfr eksportu, w których przede wszystkim widać silną tendencję zwyżkową, okazuje się, że w całym szeregu gałęzi przemysłu eksport zaczął odgrywać bardzo ważną rolę. Produkcja potasu i bromu zostaje całkowicie wyeksportowana i w pierwszych miesiącach bieżącego roku eksport wzrósł w bardzo wysokim stopniu. Ale i w przemyśle spożywczym eksport odgrywa bardzo ważną rolę, tak samo w przemyśle włókienniczym i odzieżowym.

Rozwój eksportu przemysłowego, który od ostatniego roku prosperity, od 1935 r. powiększył się w dwójnasób, z pół miliona na milion funtów, wpłynął w wysokim stopniu na to, że volumen produkcji przemysło-

wej, pomimo depresji utrzymał się na wysokości 9 milionów funtów i straty w jednej gałęzi mogły zostać skompensowane a nawet przekompensowane w innych gałęziach.

ROLA DUŻYCH PRZEDSIĘBIORSTW.

Przy przemyśle spożywczym, który brał specjalnie duży udział we wzroście eksportu, i który w zwiększonym zapotrzebowaniu wewnętrznym miał duże możliwości zbytu, okazały się pomocne w rozwoju produkcji przemysłowej przede wszystkim duże przedsiębiorstwa. Palestine Electric Cooperation prowadziła w okresie depresji rozbudowę sieci elektrycznej i zwiększyła upływ prądu w 1937 r. o 40% w stosunku do r. 1935. Upływ prądu, który w większym stopniu przypada na prąd przemysłowy, powiększył się o 28%, co wskazuje na zwiększenie się produkcji przemysłowej. Zwiększenie produkcji Palestine Potash Co. wykazują cyfry eksportu potasu i bromu. Także i fabryka cementu „Nesher", pomimo zmniejszonego bardzo budownictwa w kraju wykazuje nieznaczny spadek produkcji, gdyż w latach poprzednich przy zwiększonych pracach budowlanych potrzeby kraju były pokrywane importem z zagranicy. Fabryka oliwy „Shemen", która ma znaczny udział w eksporcie oliwy i makuch, powiększyła swój zbyt z ŁP. 340.000 w 1935 r. do ŁP. 460.000 w ostatnim roku. Zamiana wymiału pszenicy z zagranicy na miejscowy przemysł mączny zezwoliła firmie Grands Moulins de Palestine w Hajfie powiększyć swoją produkcję w r. 1937 o 35% w stosunku do r. 1935. Cały szereg innych wielkich przedsiębiorstw powiększył w ostatnich dwóch latach swoją produkcję przemysłową, którą rozpoczęło w końcu 1935 lub z początkiem 1936 r.

Tak np. Palestine Brewery Ltd., która rozpoczęła swoją działalność z początkiem r. 1936, pokrywa obecnie 60% zapotrzebowania Palestyny na piwo, dotychczas importowane z zagranicy, przędzalnia i tkalnia bawełny „Ata", której produkcja ukazała się na rynku również z początkiem 1936 i zostanie w głównej mierze eksportowana do krajów ościennych (ostatni obrót roczny ŁP. 60.000), łuszczarnia ryżu „Palestine Milling and Trading Co.", której produkcja datuje się od r. 1936 i wartość jej produkcji w ostatnim roku wyniosła ŁP. 100.000, z czego większa część szła na eksport, fabryka esencji „Frutarom", która powiększyła w ostatnim roku swój obrót o 50%, fabryka konserw „Primason" i in.

Ten pomyślny rozwój szeregu większych i wielkich przedsiębiorstw, który wykazuje pomimo depresji na pewną stałość produkcji przemysłowej, nie wyklucza faktu, że duża liczba średnich i małych przedsiębiorstw odczuła boleśnie okres depresji, który doprowadził ich do zmniejszonych obrotów, ostrej konkurencji i trudności finansowych. Duże rezerwy pro-

duktów zostały do tej pory wykorzystane w bardzo niewielkiej ilości. Ich wykorzystanie jest w pewnej mierze sprawą cła, oraz organizacji przemysłu. Polityka celna rządu jest ogólnie znana. Na polu organizacji przemysłu centralne żydowskie instytucje wiele zdziałały w ostatnich latach. Należy w tej dziedzinie zorganizować instytut eksportowy, instytut techniczno-przemysłowy oraz podjąć środki dla regulacji rynku i sprawy kredytów.

PROF. Z. LUDKIEWICZ

Słowo wstępne do pracy p. t. „PRODUKCJA POMARAŃCZ w PALESTYNIE"

W numerach 11, 12/1937, 1, 2, 3/1938 naszego miesięcznika drukowaliśmy pracę inż. J. Klepfisza pt. „Produkcja pomarańcz w Palestynie". Obecnie praca ta rozszerzona pojawia się jako odrębny druk w serii wydawnictw „Biblioteki dla Spraw Palestyny i Bliskiego Wschodu". Poniżej zamieszczamy przedmowę do pracy, pióra prof. Z. Ludkiewicza, Kierownika Zakładu Polityki Agrarnej Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Palestyna jako teren emigracji żydowskiej specjalnie nas zawsze interesowała. Od dawna jednak panowało w Polsce przekonanie, że jako kraj mały i częściowo pustynny jest ona w stanie pomieścić tylko niewielką ilość osadników, poza tym nie wierzyliśmy, ażeby ludność żydowska chciała tam brać się do pracy na roli. Rzeczywistość ostatnich lat 20 przekonała nas, że byliśmy w błędzie. Koloniści żydowscy zamiast uprawiać pszenicę lub jęczmień przeszli na system upraw plantacyjnych, z których najwięcej rozwinęła się uprawa pomarańcz i innych drzewek cytrusowych. Okazało się, że system ten pozwala skupić wielką ilość kapitału i pracy na małej stosunkowo powierzchni i podnosi przez to kilkakrotnie pojemność terenu na osadnictwo rolne. Dwa hektary plantacji pomarańcz dają pełne zatrudnienie dla rodziny kolonisty, jak w Polsce 10 lub 12 ha średniej ziemi, zaś utkwiony w nich kapitał odpowiada wartości kilkudziesięcio hektarowego gospodarstwa w Polsce.

Sprawa upraw plantacyjnych interesuje nas jeszcze i ze względów na przyszłe możliwości zdobycia własnych kolonii dla Polski. Potrzebne nam są kolonie w krajach podzwrotnikowych, które mogłyby dostarczać tych surowców, których w Polsce wytworzyć nie jesteśmy w stanie. Chodzi tu także o produkty upraw plantacyjnych. Doświadczenie na tym polu jest bardzo małe. Tym większe więc musi wzbudzić zainteresowanie spra-

wa uprawy pomarańcz w Palestynie, postawiona na najwyższym poziomie techniki i organizacji.

W Zakładzie Polityki Agrarnej Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w miarę możności prowadzimy studia nad zagadnieniami, dotyczącymi kolonizacji Palestyny, a częściowo i krajów tropikalnych. Praca p. Klepfisza jest jedną z kilku prac, poświęconych tej sprawie a napisanych przez studentów jako prace dyplomowe. P. Klepfisz zatrzymał się tylko na produkcji pomarańcz, pomijając inne owoce cytrusowe. Nie należy temu się dziwić, gdyż prace dyplomowe powinny nosić charakter monograficzny, zgłębiające dobrze jedno wąskie zagadnienie.

Praca powyższa posiada poważne znaczenie jako przyczynek, oparty na źródłach oryginalnych.

K O M U N I K A T Y

Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej

DELEGACJA IZBY W PALESTYNIE.

Prezes Zarządu Izby, p. L. Lewite, który na zaproszenie Linij Żeglugowych Gdynia—Ameryka odbył podróż setnym jubileuszowym rejsem „Polonii" do Palestyny, w dniu 25 marca br., poświęcił w czasie swego kilkutygodniowego pobytu w Palestynie wiele uwagi całokształtowi stosunków gospodarczych między Polską a Palestyną. Kwestie te stanowiły przedmiot licznych narad i konferencyj, odbytych z czołowymi osobistościami życia gospodarczego, finansowego i społecznego.

Poza tym, z inicjatywy prezesa Lewitego odbyły się narady poświęcone kolonizacji żydowskiego stanu średniego z Polski w Palestynie.

Równocześnie z prezesem L. Lewitem bawi w Palestynie wicedyrektor Izby, p. A. Anker, który współpracował z prezesem Izby w zakresie wszystkich zagadnień.

OBROTY HANDLOWE POLSKO-PALESTYŃSKIE W PIERWSZYM KWARTALE 1938 R.

Obroty handlowe Polski z Palestyną w pierwszym kwartale br. kształtowały się jak następuje: import: w styczniu — 1.017 tys., w lutym — 931 tys., w marcu — 1.438 tys. zł., w sumie — 3.386 tys. zł.

Eksport: w styczniu — 827 tys., w lutym — 625 tys., w marcu — 723 tys. zł., razem — 2.195 tys. zł.

Wobec powyższego saldo bilansu handlowego z Palestyną w pierwszym kwartale br. było ujemne i wynosiło 1.200 tys. zł.

S T A T Y S T Y K A

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu w r. 1937 w porównaniu z r. 1936.

Kraje	Rok 1936			Rok 1937		
	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo
	w tysiącach złotych					
Palestyna	6,086	6,802	+ 716	6,318	9,521	+3,203
Egipt	17,403	6,030	—11,373	18,091	9,071	—9,020
Syria	1,778	1,797	+ 19	245	2,062	+1,817
Iran	993	2,226	+ 1,233	674	5,519	+4,845
Turcja	3,635	2.144	— 1,491	10,668	1,716	—8,952
Cypr	257	149	— 108	190	112	— 78
Irak	31	590	+ 559	71	1,096	+1,025

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu w styczniu 1938 r. w porównaniu z styczniem 1937 r.

Kraje	Styczeń 1937 r.			Styczeń 1938 r.		
	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo
	w tysiącach złotych					
Palestyna	682	737	+ 55	1,017	827	— 190
Egipt	1,236	395	— 841	1,247	505	— 742
Syria	—	137	+ 137	—	122	+ 122
Iran	36	266	+ 230	18	3	— 15
Turcja	1,188	42	—1,146	968	575	— 393
Cypr	20	1	— 19	6	13	+ 7
Irak	6	62	+ 56	10	8	— 2

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu w r. 1937.
(wg. artykułów).

PRZYWÓZ

Artykuły	Kwintale	Tys. zł.
Ogółem	132.973	6.318
Nasiona sezamowe	1.332	84
Kasza gryczana	104	5
Pomarańcze i mandarynki	94.893	4.932
Grejpfruty	8.167	375
Cytryny	533	27
Owoce i jagody południowe	9	11
Liście rytualne	16	4
Rośliny lecznicze	5	2
Miód pszczeli	18	5
Oliwa	221	53
Wina winogronowe	378	59
Brom	14	4
Skóry bydlęce	390	91
Futra baranie	160	66
Szmaty	49	8
Deszczułki do opakowań	97	2
Książki w językach obcych	33	35
Żelastwo	26.516	412
Przewijarki	3	3
Zęby sztuczne	1	125
Nożyki do maszynek do golenia	1	2
Wstęgi kinematogr. naświetlone	—	1

WYWÓZ

Artykuły	Kwintale	Tys. zł.
Ogółem	340.060	9.521
Żyto	12.970	236
Groch	565	13
Groch polerowany obłuszczony	36	13
Fasola	1.294	64
Mąka żytnia	13.257	380

Powyższe ostateczne zestawienie jest uzupełnieniem odnośnej statystyki, zamieszczonej w nr 3/38 Pal. i Bl. Wsch.

Artykuły	Kwintale	Tys. zł.
Kasze	1.566	62
Słód	150	6
Chrzan	13	1
Chmiel	10	4
Grzyby suszone	14	8
Mąka ziemniaczana	149	5
Owoce i jagody suszone	33	3
Cykoria	13	1
Rośliny lecznicze	8	1
Wiklina	1.865	38
Mięso świeże, mrożone, solone	36	5
Smalec	4	1
Sery	201	20
Masło	4.071	872
Włosie zwykłe	4	2
Bydło rogate	250 szt.	72
Drób (kury)	21.189 „	48
Węgiel drzewny	1.003	15
Ogórki solone	143	3
Grzyby solone	17	2
Miąższ i soki owocowe	22	1
Kompoty	9	1
Szynki	94	25
Konserwy mięsne	147	21
Konserwy rybne	93	13
Drożdże	28	26
Węglan amonu	20	2
Karbid	2.498	58
Przetwory farmaceutyczne	22	37
Biel cynkowa	55	5
Farby	23	2
Lakiery	39	7
Wyroby kosmetyczne	5	4
Celluloid	1	1
Klej	10	1
Skóry	27	20
Skóry futrzane	—	10
Rękawiczki	2	21
Wyroby skórzane	6	3
Tkaniny z jedw. sztucz. i półjedw.	4	9

Artykuły	Kwintale	Tys. zł.
Przędza wełniana	5	6
Tkaniny wełniane	278	212
Aksamity i plusze	1	1
Przędza bawełniana	4	1
Tkaniny bawełniane	494	245
Welwety aksamitne	2	2
Przędza jutowa	181	15
Przędza lniana	35	13
Przędza konopna	4	1
Tkaniny jutowe	151	11
Tkaniny lniane	3	2
Tkaniny konopne	1	1
Koronki	3	5
Hafty	1	1
Wyroby powróżnicze	52	9
Cerata	21	7
Tkaniny impregnowane	13	3
Worki jutowe	60	6
Wyroby dziane	9	8
Wyroby szmuklerskie	2	2
Kołdry	5	2
Bielizna pościelowa	22	14
Futra	—	4
Obuwie gumowe	44	15
Słupy teletechniczne	6.562	34
Belki, bale sosnowe	24.553	363
Deski i łaty sosnowe tarte nieheblow.	23.169	312
Deski i łaty jodłowe, świerkowe	1.686	18
Deski i łaty dębowe	169	2
Deski i łaty bukowe	418	4
Komplety skrzynkowe	137.702	3.027
Deski i łaty jodłowe, świerkowe heblowane, szpuntowane	3.722	111
Podkłady kolejowe, ciosane tarte nienasycone	3.429	30
Dykty	22.584	983
Forniery	52	6
Meble gięte	370	48
Meble stolarskie	13	4
Słupy i maszty impregnowane	2.642	13

Artykuły	Kwintale	Tys. zł.
Podkłady kolejowe, ciosane tarte nasycone	2.264	36
Wyroby koszykarskie	59	8
Tektura	400	12
Papier pakowy	6.885	95
Książki	170	40
Obrazy, rysunki, atlasy	7	9
Druki jednobarwne	15	3
Naczynia kamionkowe	70	2
Materiały do szlifowania	114	19
Przybory sanitarne	269	19
Wyroby szklane	530	41
Żelazo, zwykła stal	40.323	734
Blacha żelazna	1.093	32
Rury i kształtki żeliwne	211	7
Wanny żeliwne i inne	149	8
Zlewy, płucznie, żłoby	253	17
Wyroby żeliwne	67	2
Drut żelazny	12.063	232
Rury żelazne, łączniki	4.387	153
Naczynia blaszane, emaliowane	125	20
Wyroby z blachy cynkowej	47	8
Kapsle, nakrętki	38	6
Tubki	19	28
Wyroby z nieszlachetn. metali	9	6
Pilniki, tarniki	12	3
Czcionki	15	9
Okucia budowlane	143	11
Trzony, oprawki do narzędzi	6	1
Kopyta i prawidła szewskie	8	2
Kłódki, zamki	24	3
Wyroby nożownicze	22	17
Kotły parowe	68	4
Maszyny do napędu mechanicz.	10	4
Obrabiarki do metali	173	29
Maszyny przędzalnicze	6	2
Cewiarki, przewijarki	14	3
Walce szosowe	417	39
Maszyny rotacyjne	29	5
Maszyny inne	60	9
Części maszyn	2	1

Artykuły	Kwintale	Tys. zł.
Żarówki	14	11
Samoloty	29	105
Przyrządy dentystyczne	1	2
Płyty gramofonowe	17	11
Kapelusze, berety	1	2
Wstęgi kinematograficzne	—	2
Guziki	6	7
Gry i zabawy	6	2
Wyroby ze srebra	37	1
Towar zbiorowy	2	2

EGIPT.

Przywóz w roku 1937.

Ogółem	158.242	18.091
Nasiona sezamowe	150	11
Rudy manganowe	60.489	250
Bawełna surowa	74.333	17.406
Odpadki baw.	466	64
Szmaty	105	12
Żelastwo	22.611	342

Wywóz w roku 1937.

Ogółem	1.065.778	9.071
Słód	101	5
Węgiel kamienny	941.486	1.418
Koks	9.000	32
Dziegieć, smoła	351	7
Szynki	225	56
Węglany amonu	180	12
Karbid	207	5
Klej kostny	90	10
Rękawiczki skórzane	1	8
Tkaniny z jedw. sztuczn.	—	10
Przędza wełniana	194	148
Tkaniny wełniane	448	390
Tkaniny półwełniane	18	6
Tkaniny bawełniane	7.428	3.470
Tkaniny lniane	128	54
Materie firankowe	180	77

Artykuły	Kwintale	Tys. zł.
Cerata, tkaniny olej.	62	15
Słupy teletechniczne	2.523	16
Deszczułki do opak.	1.959	35
Fryzy dębowe	1.169	19
Deszczułki posadzkowe	1.574	51
Dykty	30.337	1.157
Meble gięte	2.208	317
Wyroby koszykarskie	46	7
Tektura	929	17
Papier pakowy	4.196	103
Wyroby z azbestu	60	7
Przybory sanitarne	149	10
Żelazo, stal	45.722	892
Blacha żelazna	1.347	37
Drut żelazny	2.096	47
Gwoździe druciane	7.881	231
Rury żelazne, łączniki	476	18
Naczynia blaszane, emaljowane	1.324	226
Cynk	496	34
Mosiądz, tombak	21	5
Sprężyny meblowe	494	24
Maszyny rotacyjne	20	119
Berety	3	7
Wyroby z kości słoniowej	1	8

SYRIA.

Przywóz w roku 1937.

Ogółem	12.432	245
Cytryny	393	19
Skóry jagnięcie	2	2
Skóry baranie	75	33
Żelastwo	11.961	192

Wywóz w roku 1937.

Ogółem	81.455	2.062
Jęczmień	2.450	49
Słód	798	31
Wiklina okorowana	20	1
Węgiel kamienny	48.000	73

Artykuły	Kwintale	Tys. zł.
Szynki	15	4
Drożdże prasowane	69	6
Chlorek amonu	7	1
Węglany amonu	21	1
Przetwory farmaceutyczne	—	1
Biel cynkowa	10	1
Rękawiczki skórzane	—	2
Przędza z jedw. sztucz.	33	24
Tkaniny z jedw. sztucz.	5	12
Aksamity, plusze z jedw. sztucz	1	1
Przędza wełniana	341	250
Tkaniny wełniane	646	529
Tkaniny półwełniane	19	7
Aksamity, plusze, wełny, półweł.	5	6
Aksamity, plusze, bawełniane	1	1
Tkaniny lniane	59	21
Liny, linki, powrozy	10	2
Cerata, tkaniny olejone	7	2
Obuwie z gumy	10	3
Klepki bukowe	162	7
Drzwi, ramy okienne	19	2
Dykty	13.864	608
Listwy, gzymsy	12	1
Meble gięte i ich części	151	24
Tektura	700	16
Papier niebarwiony	66	3
Przybory sanitarne	118	7
Naczynia fajansowe	87	5
Wyroby szklane	209	10
Żelazo, stal walcow.	10.871	67
Blacha żelazna, stalowa	20	1
Wanny żeliwne	102	5
Drut żelazny	30	1
Gwoździe druciane	600	20

IRAN.

Przywóz w roku 1937.

Ogółem	2.253	674
Brzoskwinie i morele suszone	584	65
Migdały bez łupin	287	67

Artykuły	Kwintale	Tys. zł.
Jądra pestek, śliwek, moreli	586	93
Rośliny lecznicze	6	1
Agar-Agar	10	4
Szellak, kopale in. żywice	176	121
Gumy	426	228
Asafetyda, oliban	4	1
Karakuły, półkarakuły, wyporki	1	11
Skóry jagnięcie	10	40
Skóry baranie	8	18
Dywany, chodniki	5	19

Wywóz w roku 1937.

Ogółem	191.160	5.519
Nasiona burak. cukrowych	244	27
Chlorek amonu	58	2
Karbid	470	11
Farmaceutyczne przetwory	1	5
Tkaniny wełniane	156	103
Tkaniny bawełniane	379	228
Papier wszelki	694	168
Żelazo, zwykła stal walc.	3.879	49
Blacha żelazna ocynkowana	5.000	235
Szyny kolejowe	149.091	3.643
Podkłady kolejowe	31.171	1.038
Krosna tkackie mech.	15	8
Części maszyn i aparatów	1	2

TURCJA.

Przywóz w roku 1937.

Ogółem	49.381	10.668
Nasiona sezamowe	4.308	358
Rodzynki	6.645	684
Figi suszone	104	87
Orzechy włoskie	134	34
Orzechy laskowe	3.350	617
Kawa surowa	6	1
Garbarskie: drewno, kora	6.572	186
Gąbki morskie i rzeczne	—	1
Szmergiel, węglokrzemy i in.	450	6
Rudy, żużle, popioły	516	6

Artykuły	Kwintale	Tys. zł.
Liście tytoniowe	9.599	5.329
Ekstrakty garbnikowe suche	4.021	272
Skóry baranie	50	22
Odpadki i wyczeski bawełniane	26	7
Forniery	141	71
Bawełna surowa	12.516	2.942
Dywany, chodniki	7	38
Instrumenty perkusyjne	—	6
Krążki, stożki wojłokowe, filcowe	1	1

Wywóz w roku 1937.

Ogółem	25.179	1.716
Konie zarodowe	sztuk 12	36
Nafta	100	22
Smary stałe	5	1
Chlorek amonu	765	35
Węglany amonu	70	4
Biel cynkowa	560	37
Kleje płynne	25	2
Azotan potasowy	10	1
Wyroby skórzane	1	2
Przędza wełniana czesankowa	162	155
Tkaniny jutowe	874	98
Opony samolotowe	1	2
Forniery	37	6
Dykty	1.414	78
Meble i ich części	191	7
Papier niebarwiony	66	17
Przybory sanitarne	588	37
Naczynia fajansowe	386	30
Żelazo, stal walcowane	7.805	162
Rury żelazne i ich łączniki	2.397	199
Cynk w gąskach, prętach, płytach	9.539	670
Wyroby z nieszlachetnych metali	1	4
Armatura aluminiowa	1	3
Silniki spalinowe	5	2
Narzędzia pneumatyczne	—	6
Żarówki elektryczne	46	77
Części metal. samochodów	—	3
Termometry oprócz lekarskich	—	5

CYPR.

Artykuły	Kwintale	Tys. zł.
Przywóz w roku 1937.		
Ogółem	3.451	190
Pomarańcze i mandarynki	2.688	136
Cytryny	141	11
Rodzynki	484	24
Garbarskie: drewno, kora	19	1
Tłuszcze roślinne	91	13
Liście tytoniowe	25	4
Skóry surowe koźle	2	1
Wywóz w roku 1937.		
Ogółem	2.400	112
Naftalin oczyszczony	10	1
Węglik wapnia	26	1
Biel cynkowa	10	1
Klej kostny	20	2
Tkaniny z jedwabiu sztucznego	—	1
Tkaniny wełniane	13	3
Tkaniny bawełniane	64	39
Liny, linki, powrozy	4	1
Dykty	1.037	47
Tektura	287	7
Papier pakowy	920	13
Naczynia blaszane emaliowane	7	1

IRAK.

Przywóz w roku 1937.		
Ogółem	739	71
Daktyle	736	43
Karakuły, półkarakuły, wyporki	3	28
Wywóz w roku 1937.		
Ogółem	12.310	1.096
Szynki	5	1
Czekolada, cukierki	1	1
Chlorek amonu	70	5

Artykuły	Kwintale	Tys. zł.
Karbid	200	4
Wyroby ze skóry garbowanej	—	1
Tkaniny z jedwabiu sztucznego	1	2
Przędza wełniana czesankowa	154	161
Tkaniny wełniane	763	348
Tkaniny półwełniane	12	6
Tkaniny bawełniane	43	17
Cerata, tkaniny olejone	20	4
Płaszcze, męskie	7	4
Podeszwy i obcasy gumowe	22	2
Dykty	9.269	347
Meble gięte i ich części	1.047	155
Meble inne	49	3
Tektura	235	5
Blacha żelazna, stalowa	3.399	10
Naczynia blaszane, emaliowane	49	8
Łyżki, trzonki do widelców, noży	—	1
Galanteria stołowa	4	3
Guziki	1	2
Wyroby z kości słoniowej	—	1

Handel zagraniczny Palestyny w roku 1937 w porównaniu z r. 1936. według grup towarowych.

	Import		Eksport	
	1936	1937	1936	1937
Artykuły spożywcze	3,939,350	4,147,909	3,047,831	4,047,831
Surowce i półfabrykaty	971,813	1,607,885	158,541	377,274
Wyroby gotowe	6,551,489	10,090,737	417,078	564,918
Różne	2,516,371	58.077	1,783	2,223
Ogółem	13,979,023	15,904,608	3,625,233	5,819 675

Uwaga:

W ciągu roku sprawozdawczego nastąpiło przeszeregowanie pewnych towarów z jednej grupy do drugiej.

Handel zagraniczny Palestyny

Handel zagraniczny Palestyny w styczniu 1938 r.
w porównaniu z styczniem 1937 r.

	Styczeń 1937	Styczeń 1938
	w funtach palestyńskich	
Przywóz ogółem	1,535,869	1,139,094
w tym towarów	1,436.247	1,133,917
Wywóz ogółem	1,025,544	704,960
w tym towarów	1,006,808	677,321
Reeksport	11,904	7,416
Tranzyt	49,898	49,045

Przywóz do Palestyny głównych artykułów w styczniu 1938 r.
w porównaniu z styczniem 1937 r.

	Styczeń 1937		Styczeń 1938	
	Kwintale	ŁP.	Kwintale	ŁP.
Ryż	16,398	14,449	11,174	13,726
Pszenica	75,757	68.447	21,874	18,743
Żyto	4,998	3,350	4,279	3,396
Mąka pszenna	45,736	62,351	21,859	32,472
Mąka żytnia	473	466	301	396
Bydło (sztuk)	2,987	32,013	2.915	32,691
Drób (sztuk)	167,821	12,002	85,220	5,100
Cukier	24,870	17,567	15,284	13,748
Masło	2,059	18,287	1,482	15,886
Kartofle	19,400	11,312	13,566	7,265
Rury żelazne, żeliwne	20,697.450	31.892	9,222,000	21,854
żelazo w sztabach i prętach	27,968	21,977	21.464	23,119
Drzewo budulcowe m^3	17,653	39,651	12,294	36,206
Drzewo na skrz. pom. m^3	10,648	43,147	17,595	80,361
Dykty	2,038	3,968	1,341	2,602
Tkaniny bawełniane szare	450	3,935	634	5,176
bielone	305	4,203	562	7,356
farb. i druk.	1,290	19,072	1,151	17,668
Tkaniny wełniane	235	13,328	160	10,060
„ z czyst. jedw.	23	1.481	5	394
„ z sztuczn. jedw.	238	6,527	262	8,048
Benzyna (litrów)	6,873,093	17,333	5,771,771	20,397
Nafta (litrów)	4,869.372	17.043	6,219,942	23,260
Automobile (sztuk)	94	13,880	59	12,685

Wywóz z Palestyny głównych artykułów w styczniu 1938 r.
w porównaniu z styczniem 1937 r.

	Styczeń 1937		Styczeń 1938	
	Kwintale	ŁP.	Kwintale	ŁP.
Pomarańcze (skrzynek)	2,214,116	819,205	1,685,493	548,446
Grejpfruty (skrzynek)	196,114	63,738	124,735	28,689
Cytryny (skrzynek)	8,440	3,207	10,153	3,401
Skóry surowe i suszone	2,048	11,622	1,495	8,501
Jelita	125	1,266	85	882
Wino (litrów)	120,866	4,673	66,937	2,655
Oliwa jadalna	990	7,126	629	3,457
Soki owocowe, niecukrzone	106	267	1,231	2,495
Sezam	13	27	680	1,426
Migdały	19	224	13	77
Pończochy i skarpetki (tuz.)	55,268	1,373	15,605	478
Mydło do prania	2,665	8,838	1,279	3,313
Zęby sztuczne	—	2,825	—	1,491

Handel zagraniczny Palestyny według krajów w styczniu 1938 r.
w porównaniu z styczniem 1937 r.

	Styczeń 1937				Styczeń 1938			
	Przywóz	Wywóz	Reeksp.	Tranzyt	Przywóz	Wywóz	Reeksp.	Tranzyt
	w funtach palestyńskich							
W. Brytania	193,912	677,521	135	6,824	218,653	376,876	500	7,325
Niemcy	203,213	28,759	84	1,114	133,770	20,040	298	1,619
Francja	17,881	8,854	—	43	20,365	1,672	78	50
Czechosłow.	31,849	4,797	195	1,501	26,695	18,614	201	934
Belgia	46,659	27,194	2,763	156	39,401	31,898	622	436
Włochy	26,430	3,646	36	619	23,781	1,194	—	2,829
Holandia	23,284	61,736	45	34	14,787	80,240	—	16
Szwecja	11,745	23,524	-	705	11,452	22,512	—	390
Rumunia	119,329	11,873	53	—	163,757	14,984	—	—
Egipt	65,885	10,507	965	4,932	35,185	6,185	800	1,720
Syria	212,300	56,600	2,183	—	65,567	33,002	1,936	686
Irak	12,517	930	663	23,299	6,354	492	70	1,033
Iran	3,031	400	—	179	1,693	2	—	26,764
Turcja	42,934	6,076	—	64	17,699	7,520	—	198
Arabia	1,071	138	—	—	2,097	606	—	—
Polska	35,061	12,116	—	43	36,270	5,596	—	—

Ruch ludności w Palestynie

a) Ogólna ilość przybyłych i opuszczających Palestynę w listopadzie 1937 r. w porównaniu z tymże okresem 1936 r.

	Listopad 1936		Listopad 1937	
	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi
Przybyli				
a) Imigranci	1,087	938	623	524
b) Powracający po nieobecności pow. jednego roku	119	83	172	84
c) Powracający po nieobecności do jednego roku	6,242	2,012	6,717	2,244
d) Turyści przybyli	3,480	706	4,749	538
e) Turyści tranzytem	585	30	613	23
Ogółem	11,513	3,769	12,874	3,413
Wyjechali				
f) Opuszczający kraj na okres pow. jednego roku	156	82	100	55
g) Opuszczający kraj na okres do jednego roku	4,647	1,417	5,431	1,413
h) Turyści wyjeżdżający	2,910	543	5,175	797
i) Turyści tranzytem	546	26	585	28
Ogółem	8,259	1,701	11,291	2,293

b) Podział imigrantów według płci.

	Listopad 1936				Listopad 1937			
	Mężcz.	Kobiet	Chłop. do lat 15	Dziewcz. do lat 15	Mężcz.	Kobiet	Chłop. do lat 15	Dziewcz. do lat 15
Imigranci ogółem	414	486	90	97	198	330	48	47
w tym Żydzi	350	430	76	82	168	289	34	33
Turyści zalegalizowani jako imigranci	51	58	16	12	18	24	4	3
w tym Żydzi	32	40	10	7	6	3	1	—
Ogólna ilość zarejestrowanych imigrantów.	465	544	106	109	216	354	52	50
w tym Żydzi	382	470	86	89	174	292	35	33

c) Kategorie imigrantów

	Listopad 1936				Listopad 1937			
	Imigranci		Tur. zalegal.		Imigranci		Tur. zalegal.	
	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi
A (I) Kapitaliści (ŁP 1000 i wyżej)	109	107	33	31	49	47	3	3
A (I)$_2$ Członkowie rodzin A (I)	86	86	16	14	52	51	—	—
A (II) Wolne zawody (ŁP. 500)	—	—	—	—	—	—	—	—
A (II)$_2$ Członk. rodz. A (II)	—	—	—	—	—	—	—	—
A (III) Rzemieślnicy (ŁP. 250)	2	2	1	1	1	1	—	—
A (III)$_2$ Członk. rodzin A (III)	—	—	6	6	5	5	—	—
A (IV) Osoby z min. dochodem ŁP. 4.—	12	12	1	1	3	3	1	—
A (V) Osoby z kapitałem ŁP. 500.	—	—	—	—	—	—	—	—
A (V)$_2$ Czł. rodz. A (V)	—	—	—	—	—	—	—	—
B (I) Sieroty	—	—	—	—	—	—	—	—
B (II) Duchowieństwo	42	4	4	—	22	1	15	—
B (II) Członk. rodz. B (II)	9	7	—	—	2	2	—	—
B (III) Studenci	122	111	5	2	94	83	3	2
C (I) Robotnicy	83	80	24	4	—	—	9	2
C (I)$_2$ Członk. rodz. C (I)	77	77	6	—	—	—	4	—
D Członkowie rodzin mieszkańców Palestyny	505	452	39	29	370	331	14	3
K. Osoby nie podlegające ustawie imigracyjnej	40	—	2	1	25	—	—	—

Jafski owoc wnosi powiew lata

gdyż sprowadza nam żar gorącego słońca, w którego blaskach Jafskie owoce osiągają znacznie wyższą jakość, aniżeli płody w klimacie umiarkowanym. Przybywają do nas ze starannie uprawianych plantacyj, gdzie długoletnie doświadczenie i nowoczesna wiedza zasilają je bogactwem witamin. Jedzmy i częstujmy gości najlepszym!

Jafskie pomarańcze i grejpfruty *są najsoczystsze*

owoc palestyński

WYCIECZKI
PRZEJAZDY
I PRZELOTY TURYSTYCZNE
DO PALESTYNY

POLSKO-PALESTYŃSKA IZBA HANDLOWA
WARSZAWA, FREDRY 10

organizuje wycieczki i przejazdy turystyczne do Palestyny.

Informacyj udziela POLSKO-PALESTYŃSKA IZBA HANDLOWA, Warszawa, Fredry 10. Do pisemnych zapytań należy załączyć znaczek pocztowy na odpowiedź.

Rozkład lotów na linii

WARSZAWA — BUCURESTI — ATHINE — LYDDA

Odl.	Warszawa	— Bucaresti	1025 km.
„	Bucuresti	— Athine	851 km.
„	Athine	— Lydda	1311 km.

Codziennie z wyj. niedziel				Codziennie z wyj. niedziel
13,00	o	WARSZAWA	p	11,25
14.25	p	LWóW	o	10,00
14,50	o	LWóW	p	9,30
16,55	p	CERNAUTI	o	9,25
17,10	o	CERNAUTI	p	9,10
18,50	p	BUCURESTI	o	7,30

Wt. Czw. Sob.				Pon. Śr. Piąt.
				18.05
6,50	o	BUCURESTI	p	16,40
8,15	p	SOFIA	o	16,20
8,35	o	SOFIA	p	15,05
9,50	p	THESSALONIKI	o	14,50
10,05	o	THESSALONIKI	p	13,40
11,51	p	ATHINE	o	

Wt. Czw. Sob.				Pon. Śr. Piąt.
11,45	o	ATHINE	p	13,15
13,25		RODI*		11,30
13,45		RODI*		11,10
16,35	p	LYDDA (Palestyna)	o	8,00

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Warszawa, ul. Fredry 10. — Tel. 246-37, 521-06. P. K. O. 9231.

Redaktor odpowiedzialny:
Inż. JÓZEF THON

Wydawca:
POLSKO-PALESTYŃSKA
IZBA HANDLOWA

Druk. „Monolit", Warszawa, Elektoralna 3, tel. 581-92.